

Sőregi Zoltán

KATONÁK KERÉKPÁRON

A magyar királyi honvédség kerékpáros tisztjeinek
adattára 1920-1945

Bevezető

Az emberiség történelme során a legtöbb találmányt, újdonságot vagy hadviselés céljából hozta létre, vagy megkísérelte hasznosítani. Nem került el ezt a sorsot a kerékpár sem: a brit hadsereg kísérleti jelleggel az 1880-as években felállította első kerékpáros egységét (26th Middlesex Rifle Volunteers), majd az ezután sorban megalakuló egységeket még a század utolsó évtizede folyamán nagyobb csapattestekbe szervezték, elsősorban területvédelmi feladatokkal. 1908-ra a brit hadsereg már tíz kerékpáros egységgel rendelkezett, amelyeket az Army Cyclist Corps (Kerékpáros Hadtest) fogott össze, ez valószínűleg a legmagasabb szervezeti fok volt a kerékpáros gyalogság történetében. Az első harci alkalmazás a dél-afrikai Jameson Raid közelében lezajlott ütközetben (1895.12.29-1896.01.03.) történt, ahol kerékpáros hírvivőket alkalmaztak. A példát hamarosan követték a tengeren túl, Argentína és az Amerikai Egyesült Államok hadereje is szolgálatba állította a kerékpárokat, a XX. század elején csaknem valamennyi európai hadsereg csapatai között megtalálhatóak voltak a kerékpárosok. Az első világháború kezdetére a hadviselő felek mindkét oldalon alkalmazták a kerékpárosokat, legnagyobbbrst zászlóalj-kötelékbe szervezve.

Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregében az 1908-as fegyvergyakorlaton szerepelt első ízben kerékpáros gyalogság, kísérleti jelleggel, míg 1911-ben a 11., 20., 24. és 29. vadászzászlóalj 4. századai kaptak az újszerűnek számító járműből. 1914 augusztusában ezeket a századokat egy kerékpáros vadászzászlóalj kötelékében egyesítették, a megalakuló kerékpáros zászlóalj parancsnoka 1914.08.05-1917.12.09. között – sebesüléséig – schönndorni Schönnner Odillo százados volt, aki a világháború után is nagy szerepet játszott a Magyar Királyi Honvédség kerékpáros csapatainak megalakításában is. A következő parancsnok Kiss János (akkor százados, később altábornagy) volt, 1917.12.25-éig (más adat szerint 27-éig), amikor súlyosan megsebesült. Az 1917-es harcok során mindössze 96 főre fogyatkozott zászlóaljat végül visszavonták a frontról és két önkéntes kerékpáros század állományát felhasználva két új kerékpáros zászlóaljat szerveztek belőlük. 1918-ra a Monarchiának összesen két honvéd és egy Landsturm kerékpáros zászlóalj állt hadrendben. Ezek mellett még négy vadász-zászlóalj rendelkezett egy-egy kerékpáros századdal.

A két háború között

Az I. világháborút lezáró békeszerződések rendelkezései nagyon szigorúan megszabták a vesztes felek számára a rendszerben tartható haderő nagyságát és összetételét. A trianoni békeszerződés katonai határozványai a Magyar Királyi Honvédség összlétszámát 35000 főben határozták meg. Vegyesdandáronként egy kerékpáros zászlóalj felállítását engedélyezték, amelynek maximális létszáma 18 tiszt és 450 fő toborzott legénység lehetett. Ezek a szigorú tiltó intézkedések a gazdasági nehézségekkel párosulva már ekkor kényszerpályára állították a Honvédséget és benne a kerékpáros csapatokat. 1921-re a haditapasztalatok alapján és lehetőségek függvényében (a békeszerződés által meghatározott hadrend szerint) a megalakuló hét vegyesdandár alárendeltségébe egy-egy kerékpáros zászlóaljat szerveztek 1921.06.01-jétől, az alábbi helyőrségekben:

Magyar királyi 1. honvéd kerékpáros zászlóalj, Vác. Megalakították a Nemzeti Hadsereg váci gyalogezredének I. zászlóaljából, részletesen: törzse az ezredtörzsből és az I. zászlóalj törzséből, az 1. század a 1. és 3. századból, a 2. század a jászkun gyalogezred 4. századából, a géppuskás század a váci gyalogezred I. géppuskás századából.

Magyar királyi 2. honvéd kerékpáros zászlóalj, Hajmáskér. Megalakították a tancsapatok állandó keretéből.

Magyar királyi 3. honvéd kerékpáros zászlóalj, Esztergom. Megalakították a Nemzeti Hadsereg esztergomi gyalogezredének II. zászlóaljából, részletesen: törzse az ezredtörzsből és a II. zászlóalj törzséből, az 1. század a 4. és 5. századból, a 2. század a 6. századból, a géppuskás század a III. géppuskás századból.

Magyar királyi 4. honvéd kerékpáros zászlóalj, Kenyérmezőtábor. Megalakították a Nemzeti Hadsereg esztergomi gyalogezredének I. zászlóaljából, részletesen: törzse az I. zászlóalj törzséből, az 1. század az 1. és 3. századból, a 2. század a 2. századból, a géppuskás század a I. géppuskás századból. Ugyancsak a zászlóaljba olvasztották a városban állomásozó II. zászlóalj egyik századának részeit is.

Magyar királyi 5. honvéd kerékpáros zászlóalj, Jászberény. Megalakították a Nemzeti Hadsereg Jászberényben állomásozó jászkun gyalogezredének I. zászlóaljából, részletesen: törzse az ezredtörzsből és az I. zászlóalj törzséből, az 1. század az 1. és 3. századból, a 2. század a 2. századból, a géppuskás század a I. géppuskás századból.

mi 3. kerékpáros zászlóalj tisztje volt, majd 1939.03.15-éig a Komárom-Esztergom megyei testnevelési és népgondozási felügyelőségen szolgált. 1939.03.15-étől a 6. gyalogdandár, a 6. könnyű hadosztály, a 6. gyaloghadosztály és a 6. kerületi leventeparancsnokság állományában teljesített szolgálatot. 1942.05.05-07.02. között a keleti arcvonalon a soproni 34/I. zászlóalj parancsnoka volt, légnyomással és idegösszeroppanással a hátszágba szállították. 1943.05.18-ától a 33/I. zászlóalj parancsnokaként ismét frontszolgálatot teljesített, majd 1944-ben a 33. pótgyalozezred parancsnoka volt, Megsebesült 1945.04.22-én a németországi Weiden mellett mindkét lábán, 05.02-án sebesülésébe belehalt.

Magyar Érdemrend Lovagkeresztje (1940)

Magyar Érdemrend Lovagkeresztje hadiszalagon (1943)

**ALKONYI ANTAL LÁSZLÓ főhadnagy
(Barcs, 1915. 01.08., Kosol Ludovika Mária-n.a.)**

Kötelező katonai szolgálatát követően továbbszolgáló próbaszolgálatos zászlósként a 12/1. kerékpáros századnál, majd a 12. kerékpáros zászlóalj géppuskás századánál szolgált beosztott tisztként. Később a zászlóalj gépjárműtiszt feladatait látta el, majd 1941.06.21.-12.22. között, mint zászlóalj vonatparancsnok vett részt a keleti front harcaiban. Hazatérését követően 1942.01.01-jétől a II. kerékpáros zászlóalj kötelékében szolgált. 1943.10.01-jétől a 6. felderítő osztállyá átszervezett alakulata rádiós szakaszának parancsnoka, 1944.08.01-jétől frontszolgálatot teljesített. 1944.12.20-1945.04.01. között az 1. hegyi dandár hadműveleti segédtszjtje volt, majd alakulatától lemaradva pozsonyi rokonainál bujkált. A szovjet hatóságok 1945.05.20-án iratok nélkül elfogták, így hadifogságba került, ahonnan 1947.07.21-én tért haza. A következő évben elhagyta az országot és Nagy-Britanniában élt.

ALTORJAY (ARNOUL) JENŐ ezredes
(Budapest, 1897.07.31., Pfiogler Paula-Adelaide, Ausztrália,
1972.08.18.)

1911-től 1914-ig a császári és királyi gyalogsági hadapródiskola növendéke volt Temesváron. A hadiesemények miatt az iskolát Marburgba helyezték, ahol 1914.10.15-én zászlóssá avatták. Első alakulata a 32. gyalogezred Budapesten. 1914-től 1916-ig az orosz fronton, majd 1918-tól az összeomlásig teljesített frontszolgálatot. 1928.10.01-jéig az 1. kerékpáros zászlóalj tisztje volt, majd a Térképészeti Intézet állományába került. 1936.08.01-1938.10.01 között a 3. gránátos század parancsnoka volt Magyaróváron, majd 1940.07.01-jéig az 1. felderítő zászlóalj parancsnoki teendőit látta el. 1941.08.01-jétől a marosvásárhelyi „Csaba királyfi” honvéd gyorsfegyvernemi hadapródiskola parancsnoka volt. 1944.07.12-étől hadiszolgálatot teljesített a 2. páncélos hadosztály törzsében, majd 09.26-ától a 3. gépkocsizó lövészrezd parancsnoka volt. Részt vett az alföldi (Debrecen, Tiszafüred), az Esztergom és Győr környéki harcokban. 1944 decemberétől visszatért a hadapródiskolához Bergenbe. 1945-ben 13 hónapig angol vizsgálati fogságban volt, majd Bergenben, később Freiburgban telepedett le. 1949-ben Ausztráliába emigrált.

Magyar Érdemrend Lovagkeresztje (1938)

Magyar Érdemrend Lovagkeresztje hadiszalagon, kardokkal (1941)

Magyar Érdemrend Tisztikeresztje (1943)

Magyar Érdemrend Tisztikeresztje hadidíszítménnyel, kardokkal (1944)

AMBRUS-LAKATOS IMRE őrnagy, nemes
(Hajdúnánás, 1903.11.02., Nyakas Julianna-n.a.)

1926.08.20-án avatták tisztté a Ludovika Akadémián. 1926-1933. között a 7. honvéd gyalogezredben szolgált, majd alakulatának átszámozása után 1935.05.01-jéig a 9/III. zászlóalj, majd a 9/I. zászlóalj tisztje volt. 1939.01.23-ától a 16. kerékpáros zászlóaljhoz helyezték (páncéltörő ágyús szakaszparancsnok, 1939.09.01-1940.07.01. között zászlóalj-segédtszt, majd visszamaradó különítmény parancsnoki beosztásokat töltött be). 1940.08.01-jétől a pécsi Magyar Királyi Zrínyi Miklós Honvéd Gyalogsági Hadapródiskola állományába helyezték át. 1944.05.08-ától a 24/I. zászlóalj parancsnokaként frontszolgálatot teljesített, 1944.10.24-én éjjel egy német tehergépkocsi lovastól elütötte, jobb lába eltört. 1945.03.30-08.29. között lábadozóként amerikai hadifogságban volt Franciaországban. Hazatérését követően 1946.08.02-án orvosi felülvizsgálaton 60%-os hadirokkantnak nyilvánították, majd 1950-ben megvonták nyugdíját.

Magyar Érdemrend Lovagkeresztje hadiszalagon, kardokkal (1944)